

42. *Slastica* i *poslastica*, čini mi se, ne moraju značiti isto. *Slasticu* možemo smatrati biranim izrazom za *slatkiš* (a izvedenice su *slastičar* i *slastičarnica*), dok *poslastica* može biti bilo koja delikatosa. U *Večernjem listu* od 16. svibnja 1986. na 9. strani u bilješci pod naslovom „Izložba poslastica” govori se npr. o „slaganju i aranžiranju hladnih jela i slastica”. A i Akademijin rječnik (XV, str. 434) svjedoči o *slastici* (u značenju *slatkiš*): „Govori se danas u Hrvatskoj (...)”.

43. *Špekulacija*, *špekulirati* prema *Savjetniku* (na str. 277) vulgarni su izrazi, a književne su riječi: *spekulacija*, *spekulirati*. Nasuprot tome, na istoj strani, s. v. šp-, običan je izraz *špekulant*, a s. v. sp- (na str. 261) prihvaća se riječ *špekulacija*, koju, uostalom, nalazimo potvrđenu i u beletristici, npr. u Frana Mažuranića:¹⁵ „(...) bacio sam se na nesretne neke špekulacije, pa sam izgubio sve.”

44. *Švicarska*, *Švicar*, *Švicarac*, *Švicarka*, *švicarski* neće biti baš „načinjeno prema franc. imenu Suisse”; u stvari ti nazivi potječu, posredno ili neposredno, iz izvornoga švicarskog narječja i imena prakantona *Schwyz*. Taj oblik ušao je i u druge evropske jezike: talijanski (Svizzera), engleski (Switzerland), španjolski (Suiza), češki (Švýcarsko).

45. *Tim* se prema *Savjetniku* može zamijeniti našim riječima: momčad, družina, posada, igrači, a među njima i *ekipom*, no, ova je riječ otprilike toliko naša koliko i *tim*. Izraz *timski rad* kao da nema odgovarajuće zamjene.

46. *Ubrojiv* nije načinjeno „prema njem. rechnerfähig” nego eventualno prema *zurechnerfähig*. (Posrijedi je po svoj prilici tiskarska pogreška.) Smatram da je

taj izraz (kao i *uračunljiv*) određeniji od preporučenih zamjena: odgovoran, neporemećen, duševno zdrav.

47. *Upraviti* (molbu, spis) u *Savjetniku* se zabacuje, a kao bolje preporučuje: poslati, podnijeti. Ali s. v. uputiti (molbu, pismo) uz *poslati* preporučuje se opet *upraviti!* (Posrijedi je vjerojatno omaška.)

48. *Ušpon* kao stručni naziv nije „razlika u visini između ravnog i strmog zemljišta”, nego je visinski prirast na jedinicu horizontalne dužine, a izražen u postotku ili promilima.

49. *Veduta* se u *Savjetniku* s pravom zamjenjuje našim riječima: vidik, pogled, izgled, u koje je, međutim, vjerojatno previdom uvršten i izraz *prospekt*, koji nije naša riječ.

50. *Zadržati za se* njemački se ne kaže (infinitivom) „behalten für sich” nego *für sich behalten*.

Na kraju želim još istaći da ne smatram sve svoje napomene neosporivima, a neke sam i zamislio kao teze za razmatranje.

Ivan Pelz

O JEZIKU I S PRAVNOGA GLEDIŠTA

U NIN-u od 11. svibnja o. g. u članku Zagrebačka kritika „zagrebačkoga dogovora” Sava Dautović interpretirao je jezičnu odredbu u Ustavu SRH kao da ona uskraćuje pravo Srbima u SRH da svoj jezik nazivaju svojim imenom. Potaknut time poslao sam NIN-u ovaj osvrt na spomenutu tvrdnju, ali ga NIN do danas nije objavio pa molim Uredništvo Jezika da ga ono objavi zbog aktualnosti problematike.

Životna praksa i stvarnost uporno dokazuje i pokazuje da se s duhom dosadašnjih dogovora i „dogovora” ništa ne može riješiti u srpsko-hrvatskim jezičnim

¹⁵ *Od zore do mraka*, Matica hrvatska, Zagreb 1927, str. 6.

odnosima. Ipak se ti „dogovori” uporno i dalje zagovaraju. Ja bih rekao da je problem hrvatskoga književnog jezika kao dio cjeline hrvatsko-srpskih odnosa sređen i praktički i pravno. On postaje problem samo kad se cjelina promatra s unitarističkoga gledišta. No ja ne želim ulaziti u tu problematiku nego se javljam da upozorim kako to izgleda s pravnoga gledišta jer Sava Dautović govori i o toj strani problema. Dodiruje pravo pojedinaca, nacija i nacionalnih skupina da svoj jezik „mogu zvati nacionalnim imenom, onako kako su ga zvali stolecima...” Zadržao bih pažnju čitatelja na tom izrazu i spomenuo u ovoj prilici da je u aktualnim raspravama o jeziku, u javnim polemikama, pa i u aktivnostima nekih društveno-političkih organa, nedovoljno uvažen pravni kriterij.

Prirodno je pravo svakoga građanina pa naravno i svakoga naroda da svoj jezik slobodno zove svojim narodnim imenom. To se pravo ne može oduzeti nikakvim zakonom, nikakvim odlukama ni dogovorima. Kad god se to pokušalo, zapalo se u ćorsokak. Zato su avnojske odluke o jeziku i sadržavale rješenja za narode na ovim prostorima i zato objektivno nisu mogle

biti drugačije nego da izričito navedu srpski, hrvatski, slovenski i makedonski jezik. Opće pravo da svaki narod naziva svoj jezik svojim imenom izričito je navedeno u 137. članu Ustava SR Hrvatske iz 1974. I da je jezičnom formulacijom u čl. 138. to pravo komu oduzeto, to oduzimanje ne bi pravno vrijedilo ništa. Međutim norma izvedena iz toga općega načela u čl. 138. izvedena je tako da Hrvati i Srbi u Hrvatskoj mogu svoj jezik zvati svojim narodnim imenom, hrvatskim ili srpskim. Srbi u SR Srbiji ako bi se držali formulacije u sadašnjem Ustavu SR Srbije ne bi svoj jezik smjeli zvati srpskim. A u javnosti se stvara dimna zavjesa kao da je hrvatska formulacija u ustavu neko odstupanje od avnojskih temelja pa da to treba popraviti, a istina je upravo suprotna. I sada umjesto da se razmišlja o promjeni jezične formulacije Ustava SR Srbije, sad se nekom čudnom logikom napada ustavna odredba koja je to bolje riješila, potpuno u skladu s avnojskim temeljima naše socijalističke zajednice. A na te se temelje riječima zaklinjemo svi.

Nikola Muslim